

Što wostanje?

**Wón je žiwy Bóh;
wón je wěčnje žiwy.
Jeho kralestwo je njezachodne;
jeho knjejstwo je bjez kónca.**

(Daniel 6,27)

Dlěje hač tysac lět su Serbjka žiwi pod wšelakimi němskimi knjejstwami. Kelko wšelakich kralestwow a knjejstwow je to było! Hač do 1635 slušeše Hornja Łužica Českej. Potom kupichu Saksojo naš kraj. Wot 1871 běše Sakska dźěl němskeho mócnarstwa. W dwacetym lětstotku so knježerstwowa forma šěsć króc změni a runje tak husto změni so statna chorhoj: Hač do 1918 mějachmy kejžorsku chorhoj čorno-bělu-čerwjenu. We Weimarskim času běše chorhoj čorno-čerwjeno-złota. Nacije wužiwachu čerwjenu chorhoj z hokatym křížom. Po 2. swětowej wójnje wužiwaše so štyri lěta dołho zaso Weimarska chorhoj. Ze založenjom NDR 1949 přidachu so tutej chorhoj hamor, kružidło a klósko-wy wěnc. 1990 so tale chorhoj pozhubi a dóstachmy zaso tu Weimarsku.

Kralestwa přińdu a woteńdu. Knjejstwa tuteje zemje njejsu ničo wobstajneho. Druhdy drje sej myslimy, zo maja politikarjo móc w swojich rukach. Ale kak spěšnje móže so wšitko změnić. Tysacletne mócnarstwo traješe cytych 12 lět. Hitler wza sej žiwjenje. Podobnje běše ze socializmom. Hišće widžu plakaty před sobu: Ze Sowjetskim zwjazkom na wěčnje zwjazani. A džensa njewobsteji ani wjac tón jedyn ani tón druhu kraj. Na zakładze tajkich nazhonjenow móže potom tež prašenje nastać: Kak dołho póndže to ze Zwjazko-

wej republiku? Hdy je jeje čas wotběžal? Prašeć so móžemy. Ale wotmołwy na to njedóstanjemy.

Bóh je wot wěčnosti do wěčnosti. Wón je njezachodny, a tehodla njeje tež jeho kralestwo zachodne. Bože knjejstwo abo

Bože wjedženje njemóžemy spóznać abo kontrolować, wone je nam cuze a njemóžemy je zapřimnyć. Nimamy dohlada do „režijoweje centrale“ swětowych stawiznow. Z prawom čitamy pola profety Jezaje tute słowo: „Moje mysle njejsu vaše mysle, a vaše puće njejsu moje puće“, praji Bóh Knjez (Jezaja 55,8).

Njejsmy pak cyle bjez wědy wo Božim wěčnym kralestwje. W bibliji namakamy wšelake pokiji a informacije, wosebje w słowach Jezusa. Husto a rady je w swojich přiručnanjach wo Božim kralestwje rečať. Što je Jezus prajiť? Bože knjejstwo je bliske, haj mjez nami, a tola so wone doskóńčne hakle na kóncu wšěch časow zjewi. Bože knjejstwo so stawa přez lubosć a chce nas wjesć k lubosći. Nan čaka na zhubjeneho syna a jeho přiwza. Wón wuhotowa swjedžen za swój cyty dom. Pastyr namaka zhubjenu wowcu. Nawoženja wita čestne knježny na kwas, te, kiž su so prawje přihotowali. Přiwzaće, hnada, lubosć, wjeselo, swjedžen: Na tajke wašnje wopisuje Jezus Bože wěčne kralestwo. Swojich wučomnikow je wučić so modlić: Přińdź k nam twoje kralestwo.

Na kóncu wšěch stawiznow a po skóńčenju zemského časa nječakatej na nas katastrofa a smjerć. Bóh wočakuje nas, kotřiž so jeho hnadže dowěrjamy. Jeho lubosć a wěrnosć dobudžetej. Wón je wobstajny we wšitkich politiskich změnach, kaž w Lisće na Hebrejskich 13,8

steji: Jezus Chrystus je wčera a džensa, a tón samy, kiž wón je, budže tež do wěčnosti. Hižo nětko swěća pruhi z Božeho kralestwa tu a tam na zemi. Bóh dať, zo je widžimy a spóznamy. **Jan Malink**

Swětnje kralestwa su zachodne, ale jeho knjejstwo je bjez kónca – postawa Jezusa Chrystusa na wojerskim pomniku we Wochozach Foto: J. Maćij

kralestwo so wězo rozeznawa wote wšitkich politiskich mócnarstwow, dokoľž je nje-widžomne. Na potajne wašnje, přez njedopóznate duchowne mocy zapřimnje Bóh do stawiznow a wjedže je po swojej woli. Tute

„Što ja wšitko zamóžu!“

Bože slónčko wotući. „Chcu slódku krušwu woptać“, mysleše při sebi a zaléze na zrały plód.

„Sy mi přećežki!“, zawoła strachoćiwje krušwa, tola w samsnym wokomiku wotpadny a dyri runje do kóčki, kiž pod štomom lěhaše. Tuta rozmjerzana na štom skoči a zamjawi. Wot tajkeho ropota wotući wróna, kiž na štomje sedžeše, a nětk wótre zakrakota. Krakotanje spjaceho zajaca wubudzi, kiž na to kaž wot błyska dyrjeny do swójeho schowa chwataše. Dokelž njepohladny při tym ani nalěwo ani naprawo, zrazy do jěža, kiž

runje wot hońtwy čehnješe. Jěž so nastróžany zakuli a so hórku dele kuleše. Kuleše a kuleše so a prasny na kóncu do kápona. Tón zawoła z lutyh stróželow wótre: „Kikerahi!“ W tym wokomiku wuskoči slónčko za hórku.

Bože slónčko so zasmja: „Nětk sym samo slónčko wubudził. Što ja wšitko zamóžu!“

Jadwiga

(po Klausu Konderwerth)

Nabožny tydžen w Njehornju

Wot lěta 1997 zarjaduje Serbske ewangeliske towarstwo nabožne tydženje za džěci. Husćišo přebywachmy pola fararja Strádała w Tisu, ale tež na druhich městnach w Čěskej a Pólskej. W zańdženym lěće běchmy zhromadnje z katolskimi džěćimi na Kukowskim hrodzišću byli. Lětsa jě džěchmy do Njehornja, hdžež běchmy sej pola Wujancec swójbje prózdniške bydlenje wotnajeli. Sydóm džěci 3. a 4. lětnika běše so přizjewilo, kotrež pochadzachu zwjetša z Budyšina, ale tež z Chasowa, Delnjeje Hórki a Wuježka. Jako pomocnicy přewodžeštej nas Julijana a Marija, kotrež staraštej so spuščomnje a derje wo snědań a wo wječerjeć. Wosebitosc lětušeho nabožneho tydženja běše, zo běchu k přěnjemu razej někotre džěci pódlá, kiž běchu serbsčinu hakle přez WITAJ-pěstowarnju a šulu wuknyli.

Za Njehornj běchmy so rozsudžili, dokelž je to wjes njedaloko Budyšina w krasnej lužiskej krajinje, ale tež, dokelž je tam Dom Měrcina Nowaka-Njehorńskeho, molerja serbskich džěci. Běše wšak

runje jeho přeće byto, zo nastanje z jeho doma serbske zetkanišćo. Domowina jako wobsedzerka domu běše našemu přebywanju přihtosowala.

Póndzeli, 18. julija, so tydžen započá. Knjeni Pinkawina nas po domje Njehorńskeho wjedžeše. Po tym sydaše dobry wobjed, kotryž kóždy deń susodka knjeni Zoselowa za nas nawari. Popołdnu běžachmy po „Jakubowym puću“ do Worcyňa. A tak běchu tež přichodne dny zřadowane. Dopolđnja džěchmy do domu Njehorńskeho, hdžež mějachmy našu biblisku hodžinu. Zaběrachmy so ze wšelakimi stawiznami na temu „Jezus pomha“. Popołdnu podachmy so na wulět do blišjeje wokoliny. Wutoru zeznachmy Łusćansku skaťu z rownišćom swójbje Bressler a starodawnej ruinowej wěžu. Srjedu pućowachmy po Hrodzišćanskej skale, po tym zo běchmy pozastali w cyrkwi a při rowje Měrcina Nowaka-Njehorńskeho. Štwórtk pobychmy na Monumentowej horje pola Radšowa. Hačrunjež so deščowaše, tak so tola wotmě do toho wujednana

Rjenje so Krystofej a Stanijej suwaše na swojoraznym suwadle na Wujancec statoku.

kopańcowa hra přećiwu Njehorńskim džěćom. Serbske džěci dobychu zastužene – wjesele běše wulke. Nazymnił so tež nichtó njeje, hačrunjež běchu džěci po jednej hodžinje přemokane hač na kožu. Pjatk wopytachmy zwěřejenc w Drěnowje.

Dny započinachmy so z rańšej modlitwu a skóńčichmy so z wječornej. Wjele by so daťo hišće wopisać: dožiwjenja z Wujancec zwěřjatami, jězba z teptakom na Njehorńskim haće abo tak mjenowana „kremowa hra“, kotraž je na našich nabožnych tydženjach mjertym hižo legendarna.

Pjatk popołdnu přijědžechu starši do Njehornja. Po zhromadnej swačinjje zaspěwachmy hišće spěwy, kiž běchu nas přez tydžen přewodželi. Předstaji so dopomnjenka, kiž běchu sej džěci zhotowili: nakupowanski měšk z lipowym łopjenom, znamjenjom Měrcina Nowaka-Njehorńskeho. Nimo teho wza sej kóždy tež swój na nabožnych tydženjach tradicionalny zešiwk sobu dom, do kotrehož bě napisał a namolował temy a dožiwjenja tutej dnjow.

Wutrobny džak wšitkim, kotřiž su sobu pomhali w přihotach a při přewjedženju. **jm**

Sydóm džěci z Budyšina, Delnjeje Hórki, Chasowa a Wuježka přebywaše z pomocnicomaj Juljanu a Marlju a sup. Malinkom přěnił prózdniški tydžen w Njehornju. Foće: M. Wirth

„Sym wěriwa serbska křescanka a to chcu tež wostać“

Rozmołwa z Lenku Nowakowej w Rownom, kiž woswjeći 21. awgusta swoje 70. narodniny

Lenka Nowakowa z Rowneho – to je zapřižeje w Serbach. Bydlíte tu w Rownom na wuměnk na rjanej ležownosći trochu zwonka wsy blisko hole. Bě tu přeco hižo Waša domizna?

Pochadžam z druheje wsy Slepjanskeje wosady, z Brězowki. Mój ródny dom wosrjedz wsy tam džensa hišće steji, syn bratra ma tam wulku blidarnju, Zeisigec blidarnju, kiž je w našej kónčinje daleko znata. Na tutym statoku sym so 21. awgusta 1935 narodžiła do sprawneje wěriweje serbskeje burskeje swójby.

Předstaje nam prošu trochu swoju ródnu swójbu.

Mějachmy žiwnosť z džesać hektarami, jedneho konja, wosom kruwow, štyri swinje a wězo tež přeco kački, kokoše a nukle. Samo kozy mějachmy z teho časa, zo bě nam četa nas džěci dla kózlatko dariła. Běchmy doma štyri džěci. Rěčało je so doma a we wsy jenož serbsce, wšě žony a my holcy chodzachmy w serbskej drasće. Naša swójba bě jara pobožna. Kóždu njedzlu by nan po wobjedze bibliju čitał, smy hromadže spěwali a so modlili. To běchu tajke hodžinki, te ženje njezabudu. Moja wowka, kiž sobu pola nas bydleše, běše rodzena Šymkojc ze Slepheho. Jeje nan bě był prawa ruka fararja Juliusa Wjelana, je Serbske Nowiny předawał a Pomhaj Bóh a so hewak wo wšo serbske starał.

Štyri džěci doma běšće, jenož Wam pak zmóžni so wyše kubtanje?

Haj, jenož mje póstachu na wyšu šulu. Najstarša sotra Marja je doma w ratarstwe pomhała. Wona njeje so wudała, bydli džensa hišće doma a je jedna z tych žonow, kiž hišće wšednje w serbskej drasće chodža. Bratr Paul je česla a je sej w Brězowce dom natwaril. A potom běchmoj mój dwójnikaj: ja, Lenka, kiž stach so z wučerku, a Hans, kiž bě džětačer w škleńčerni a je naš ródny dom namrěł. Staršej staj hižo tójšto lět njebohaj, nan zemřě 1980 a mać 1990.

Kak je k temu dóšlo, zo sće na wyšu šulu přišła?

Temu je Pawoł Lejnik, tón znaty Serb a po wójnje župan w Slepom, sobu dopomhał. Běchmy přiwuznistwo z Lejnikcami a tak přińdžechmy při wšelakich składnosćach hromadže, hdžež sym spěwała, basnje přednjeła abo podobne. A to by Pawoł Lejnik husto prajił: Lenka, ty dyrbiš na šulu!

To bě wěšće wulke přestajenje – z holskeje Brězowki do města Budyšina.

Běch hižo do teho w prózdňinach husćišo přec wot doma w serbskich kruhach. 1946 sym była pola Cyžec w Njebjelčicach, swójby bratra krajneho radzičela.

Jubilarka Lenka Nowakowa doma w Rownom

Foto: T. Malinkowa

Bě to wěriwa katolska swójba, hdžež sym sobu kemši chodžiła, so pokřižowała a serbski katolski swět zeznała. To je so mi lubiło. 1947 běch sobu w prózdňinskim lěhwje w Českej a 1949 džěch potom jako přenja z našich Slepjanskich wsw na serbsku rozšěrjenu wyšu šulu do Budyšina. Mi je so tam jara lubiło, nječujach so cuza. Mój rjadowniski wučer bě samo Serb ze Slepheho, Arnošt Černik. Wón je mje jara rady měł a mje spěchowal.

Šulu njejsće dokónčiła?

W 11. lětniku čězko na čuwy schorich a běch poł lěta doma. 1953 džěch potom na wučerski wustaw do Małeho Wjelkowa a po dwulětnym studiju wróćich so 1955 domo, nic pak do Brězowki, ale do Rowneho.

Tu sće byla z wučerku?

Dwacećilětna započach na Rownjanskej šuli wuwučować. Běchu tu hišće dalši serbscy wučerjo kaž Helmut Nowak a Erich Šurman. Woni su mi z pomocu byli a mje spěchowali. Po dwěmaj lětomaj běch lěto w Pěchču, hdžež běchu započeli serbčiniu podawać, a 1958 sym so wudała tu do Nowakec domu w Rownom, hdžež je z teho časa moje doma.

Waš mandželski bě tehorunja z wučerjom?

Swojeho mandželskeho Ericha Nowaka běch tu jako młoda wučerka w Rownom zeznała. Wón bě tehdy česla w Dubrawje (Trattendorf). Moje šulske žiwjenje je so jemu tak lubiło, zo je so 1963 podał do Budyšina a po třoch lětach studija bě tež wučer. To tehdy za mnje njebě cyle jednore, wšako mějachmoj hižo tři džěci a wón bě cyły tydźen přec. Sobotu popołdnu by dom přijěl a pónđzlu rano zas přec. Ja sym w tym času džětała. Moja přichodna mać je so wo džěci starała, jej mam so wjele dzakować. Připódlu wobstarachmy hišće našu maću dwuhektarsku žiwnosť. Mandželski

bě wučer za UTP, potajkim za praktiske džěło, w Rownom, Slepom a Jabłońcu.

Mjeztym sće hižo dołhi čas wudowa. Mandželski bě na wutrobu chory, dósta infarkt a 1978 zemřě. To budže lětsa 27 lět, zo sym wudowa. To njemóžeš wopisować, kak zrudžace to bě. Wón zemřě a ja mējach šěsć džěci, štyrjoch synow, dwě džowce. Najmjeńše bě šěsć lět stare.

Słowčko prošu k Wašim džěcom.

Najstarši, Marko, je inženjer pola BMW w Mnichowje. Druhi, Michał, džěta při železnicy a bydli w Rownom hnydom tu napřečo našemu domej. Tež Lydija bydli w Rownom w něhdyšej šuli, wona je w Choćebuzu maturowała, w Lipsku studowała a je přistajena pola serbskeje załožby. Štwórty, Ronald, je tehorunja w Choćebuzu maturował a w Lipsku studował a je džensa wučer na gymnaziju w Drježdžanach. Křescan je na blidarja wuknył a wjele lět pola blidarskeho mištra Mudry w Slepom džětał, džensa je sobudžětačer wohnjowej wobory w Hamorje. Najmłódša je Klawdija, kiž bydli ze swójbu tu doma; wona je so w Budyšinje na pěstowarku kubtała a je wjednica WITAJ-pěstowarnje w Rownom. Mam džesać wnučkow, pječ hólcow a pječ holcow; najstarša 23 lět, najmłódši jedne lěto. Wšě džěci su pilne a porjadne a maja džěło. Sym Bohu dzakowna, zo móžach je tak wočahnyć.

Sama sće hižo dlěši čas wuměnkarka? 55lětna džěch 1990 na wuměnk. To bě tehdy w času přewróta móžno. Běch potom hišće pječ lět přistajena jako nawodnica Serbskeje stwy w Rownom. Mějachmy tam tehdy wjele wopytowarjow a skoro kóždy dzeń někajke wjedjenje.

Pochadžeće z ryzy serbskeho swójbeneho a wjesneho wobswěta. Hdy a hdže sće němšce nawukta?

Hdyž sym 1941 w Brězowce do šule zastupila, nič němšce njemóžach. Jenož postrow „Guten Morgen“ a „Auf Wiedersehen“ bě mi krótko do teho wotka nawučila. W šuli bě potom wša wučba němška. Naš wučer, knjez Großmann, bě ryzy Němc. Wón nas namołwješe: „Ihr müsst deutsch sprechen ...“; my džěci pak so na šulskim dworje jenož serbsce rozmołwjachmy a wučer je přec poskał. Po wójnje smy z džěcimi čekancow němšce rěčeli, te pak skok tež serbsce nawuknychu. Běchmy tež nimale wšě šulerki hišće w serbskej drasće. Samo hišće dwě lěce na wyšej šuli w Budyšinje chodzach w drasće, hakle ze 16 lětami ju potom wotpožich.

Kak steji ze serbskej rěču džensa – w swójbe a we wsy?

Smy doma z mužom a w swójbe jenož serbsce rěčeli. Hdyž su džěci do pěstowarnje ⇒

⇒ přišli, njesu němsce móhli, su to hakle tam nawuknyli. Wšitcy šesćo běžnje serbsce rěča, maja pak wšitcy němskich partnerow, a to so w swójbje nětko bóle němsce rěči. Nastupajo wnučkow dyrbju bohužel přidać, zo sym inkonsekwentna byla. Hdyž serbsce z nimi rěčach, rěkaše: „Die verstehen dich nicht. Oma, sprich doch nicht sorbisch mit ihnen!“ Z wnučkoma tu doma rěču serbsce, z tamnymi nic. To boli, hdyž widžu, kak z tym serbskim wšudžom wróćo dže, tež w našej swójbje. We wsy je tak, zo wěm, šćo serbsce móže, a z tymi jenož serbsce rěču. A ludžo to tež wědža: „Ach, die Lenka, die ist sorbisch, mit der mußt du sorbisch sprechen.“

Widźiće scyła přichod za serbsku rěč? WITAJ-projekt je wulka nadžija w našich kónčinach. Mjez ludźimi je zajim za serb-

Dwacećlětna Zelsigec Lenka w lěće 1955

sku rěč, samo němscy starši scělu swoje dźěći do našeje WITAJ-pěstowarnje „Milenka“ w Rownom. Na štyrceći dźěći tam chodži a moja dźowka Klawdija pěstowarnju nawjeduje. Sym tam w zašłych lětach wjele podpěrowała. Džěch tam jónu wob tydžeń, zo bych z dźěćimi serbsce powědała a hrajkala. Čezkeje chorosće dla z tym přestach, dźěći pak mje dale serbsce strowja a mje „wowka Lenka“ mjenuja.

Hišće na tójšto druhich polach dźělaće za to serbske. Na kotrych?

Běch 12 lět, wot 1978 do 1990, Domowinska předsydka w Rownom. Tele zastojnstwo bě wjele lět wukonjał Wylem Wěrik, po nim mój mandželski wot 1972 do 1978, potom ja a nětko wot 1990 Manfred Hermaš. Mějachmy jow přeco intensiwnje Domowinske dźěło w Rownom: přednoški, wulěty, předstajenja serbskeho dźiwadla a ansambla ... Džensa so prócujemy serbske žiwjenje zdźeržeć, wosebje w zhromadnym dźěle z Njepilic dworom w Rownom a we wobłuku Serbskeho kulturneho centra w Slepom.

W Domowinje sće měta tež wyše zastojnstwa.

W młodych lětach, hdyž hišće njeběch

wudata, a potom zaso we 80tych lětach, hdyž běch Domowinska předsydka, dźělach sobu w zwjazkowym předsydstwje. Sym so woprawdže na kóždym posedženju wobdźěliła. Po přewróće běch potom někak pjeć lět městopředsydka Domowiny, štož sym chorosće dla dyrbjała złožiť. Moja słabosć snadź bě, zo njesym dosć kritiska byla. Husto sej prajach: „Mjelč, guba, budź luba ...“

Sće byla sobu hłowna organizatorka poslednjeho serbskeho zjězda w Slepom w lěće 2000. Tehdy sydaše po swjedženju wjele kritiki z Domowinskeje centrale w Budyšinje. Čehodla poprawom?

Mějachmy tu němsku kulturnu skupinu ze sewjera. To so někotrym njeje lubiło, zo smy tak z Němcami byli. Nimo teho hejgn wjes njebě dosć wupyšena. Ale nochcychmy žane transparenty a chorhoje kaž tehdy w NDR. Chcychmy serbski swjedžen za nas a našich hosći. A naši ludžo su prawje sobu činili a běchu zahorjeni, jim je so tak lubiło. Myslu sej, zo je nam Budyšin to zawidžał. Po tej kritice běch tak zrudžena a sej prajach: Ja ničo wjac nječinju! Chcychmy tajki zjězd poprawom kóžde druge lěto zarjadować, ale ničo so wjac njezanje. Nimamy wot zwjazka tež žanu podpěru, wšo so koncentruje na Chrósćicy. Druhdy mam začišć, zo njemóža a njechadza někotři z našich wjednikow widžeć a zrozumić, kak to pola nas w ewangelskich kónčinach je.

„Ja ničo wjac nječinju!“ – to pak njebě Waše poslednje słowo. Činiće hišće jara wjele, praju jenož hesło: Kantorki.

Haj, před 15 lětami smy našu skupinu založili, w nowembru 1990 mějachmy přeni wustup. Wotmysl bě, naše serbske Slep-

Swójbja Zelsigec w lěće 1938: staršej z dźěsćomaj Marju a Paulom (stejo) a dwójnikomaj Lenku a Hansom (na maćernym klinje sedzacej)

janske štučki zdźeržeć, kiž běchu pola wjele ludži hižo zabyte. Znajach kantorstwo hišće z młodych lět, hač do 1957 běch kantorka w Brězowce. Tak sym ze žonami rěčała, kiž móža serbsce a móža spěwać, a wšitke su byli zahorjene. Třinaće žonow ze Slepheho, Trjebina a Rowneho so zhromadźichmy a woni prajachu: „Lenka, ty budžeš předsydka.“ A ja prajach: „Derje, a my sej damy mjeno Slepjanske kantorki.“ Mjeztym su tři z nas zemřeli a dvě stej chorosće dla přestaloj. Tak smy džensa hišće wosom žonow, najstarša je ze 74 lětami Marja Henčelowa z Trjebina, najmlódšej stej 50lětnaj knjeni Hermašowa a Nakoćcowa.

Sće wjele po puću. Njeje to jara napinace za wobstarniše žony?

Ně, to scyła njezačuamy. Mamy wob lěto 20 do 30 wustupow a so na kóždy wjeselimy. To je přeco tak rjenje, hdyž móžemy publikum zahorić, a to zwjetša móžemy. Tak běchmy nětko na přikład runje w Njebjelcicach na Krabatowym swjedženju. Poprawom njesmědžach jěć, dokelž sym na wutrobu chora a w při- ⇒

Zelsigec žiwnosć w Brězowce – staršiski dom Lenki Nowakoweje

Fota: priwatne

⇒ chodnych dnjach na operaciju dyrbju. Ale sym sobu jěta a bě tak rjenje! Ludnosť bě zahorjena a Njebjelčanski wjesnjanošta je so přichodny dzeń telefonisce pola myje podzakował. To su zbožowne wokomiki.

Bjez prócy tajke wuspěchi Kantorkow zawěsće njejsu.

Kóždy druhi štwórtk mamy w bywšej šuli probu. Tam mamy swój fundus a swoje spěwarske. Do teho wuběram spěwy a potom nawjeduju zwučowanje, doniž wšo prawje njesedzi.

Kantorki su tež zaso wožiwili jutrowne spěwanje w Slepjanskej wosadže.

Haj, to je z Kantorkow wurostło. Smy so ludzi prašeli, hač bychu zajim měli, a běchu zahorjeni. Tak spěwamy wot lěta 1993 w jutrownej noci před třomi domami w Slepom a 25 w Rownom. Započnjemy w noci w dwanačich pola Lejnikec w Slepom a zakónčimy rano po šesćich na ławkach w Rownom. Potom džemy hišće na jutrownu Božu službu rano w sedmich w kapale na Rownjanskim kěrchowje. Je to kaž přjedy, štyri z nas Kantorkow wšak znajemy jutrowne spěwanje hišće z młodych lět. Tak smy je originalnje wožiwili, kaž wone něhdy bě – jenož, zo běchu to něhdy młody holcy, kiž spěwachu, a nětko su to stare holcy.

Přiwobročmy so naposledk hišće dalšej charakteristice Wašeho pochada. Sće prajiła, zo sće wotrostła w jara pobožnej swójbje. Waša swójbja pak so bóle k swobodnej cyrkwi dźeržeše hač k Slepjanskej wosadže?

Haj, w Slepom bě w dwacetych lětach Gottlob Kowal, jara pobožny Serb z Brězowki, založit swobodnu cyrkej. Mój nan praješe, zo je 1929 přez Kowala „k wěrje přišo!“ a je zastupił do tuteje swobodnej cyrkwy. Mać přistušeše hišće dotho Slepjanskej wosadže, wowka wosta hač do smjerće Slepjanska wosadna a bu tež wot fararja pohrjebana. Skoro kóždy njedzelu by wowka do Slephego kemši šta a my džěci z njej. My džěci buchmy tež wšě w Slepjanskim Božim domje wukřćene. Konfirměrowane buchmy potom w swobodnej cyrkwi.

Kajki bě poměr mjez Slepjanskimi wosadnymi a přiwisnikami swobodnej cyrkwy?

Njemóžu so dopomnić, zo bychu tam wulke wušparanja byli. Mojej staršej staj jenož powědałoj, zo su na započatku, hdyž swobodna wosada nastaj, někotři škarali. Za mój čas to wjac tak njebě. Někotři Slepjanscy wosadni so samo na ewangelizacijach swobodnej cyrkwy wobdžělichu. Džensa je swobodna cyrkej w našich wsach připóznata jako „die Freikirche“.

Kelko sobustawow měješe swobodna cyrkej za čas Wašeho džěcatstwa?

Pola nas w Brězowce přistušeše jej někak džesac swójbow, w Slepom bě to wjac. Kóždy njedzelu bě Boža služba – jónu w Brězowce, jónu w Slepom. To bě přeco někak 50 kemšerjow zhromadženych. My

džěci mějachmy „Sonntagsschule“. Tu dźeržeše mój nan. To bě přeco jara rjenje, bě nas jara wjele džěci.

Kajka rěč so wožiwjaše w swobodnej cyrkwi?

Naša džěcaca njedzelniša šula wotmě so w serbskej rěči. Kemše pak běchu němske, dokelž běchu tež Němcy pódla. Druhdy je so Gottlob Kowal serbsce modlił. Potom by jeho žona – wona bě z Wjerbna a chodžeše čas žiwjenja w blótowskej serbskej drasće – přeco prajiła: „Aber Gottlob!“ Wona wšak bě sama serbska, ale za serbsku rěč w cyrkwi drje ničo wyše njeměješe.

Džensa wjac swobodnej cyrkwi njepristušeše, ale Slepjanskej wosadže. Kak je k temu dóšlo?

Sym była wučerka. W tym času njeběch ani w swobodnej ani w prawej cyrkwi. Sym wšo wostajiła, mój muž tež. Naju džěci njejsu žane křćene. Sym drje wostała křescánka, sym so wječor za sebje modliła,

ske abo dwurěčne kemše. A mi serbska nabožnosť na wutrobje leži. Tehodla sym tež wot založenja sem članka Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Hdyž móžu, chodžu kóždy njedzelu kemši a raz za mėsac k spowědži. Nětko je to kusk mjenje, chorosće dla. Sym wěriwa serbska křescánka a to chcu tež wostać.

Waše džěci ze swójbami su tute wuwice z Wami sobu činili?

Jenož moja najmłódša džowka, kiž doma bydli, je so jako młodostna wukřćic dała – tehdy hišće wot Slepjanskeho fararja Maiwalda – a Slepjanska fararka Menzelowa je ju zwěrowała. Jeje džěsci stej tež křćenej. Wšě tamne moje džěci a wnučki bohužel njejsu křćene a njejsu w žanej cyrkwi. Jedna wnučka ma slubjeného, kiž je křćecan. Snadž so tam něšto wuwije. Modlu so za nich wšěch. Wěm, zo rosće čłowjek z wěru, a wobžaruju jara, zo je moja swójbja w njewěrje wotrostła.

Slepjanske kantorki w lěće 1998, naprawo sedžo nawodnica Lenka Nowakowa Foto: E. Plack

ale njejsym so zjawnje wuznała. Njejsym chcyta nadpadnyć w NDRskim systemje. Džensa so hańbju za tón čas, hdyž njeběch w žanej cyrkwi. Hańbju so, zo njejsym była zmužita dosć, so zjawnje wuznać jako křescánka.

Wotwobročnje wot cyrkwy – to zawěsće njewosta bjez problemow w pobožnej swójbje, z kotrejež pochadžeće.

Doma běchu wšitycy jara zrudenjeni, nan a mać, bratraj a sotra, přichodna mać ... 1990 zaso do cyrkwy zastupich, nic pak do swobodnej cyrkwy, ale do Slepjanskeje wosady. Moje přiwuznistwo doma w Brězowce pak přistuša hišće swobodnej cyrkwi, a to nic jenož z tradicije, ale z přeswědčenja. A ja sym runje tak přeswědčena, zo su tež w Slepjanskej wosadže dušni ludžo a sym džensa jako Slepjanska wosadna akceptowana.

Čehodla tutón Waš rozsud, zastupić do krajnej cyrkwy a nic wjac do swobodnej cyrkwy?

To bě dla teho serbskeho. W swobodnej cyrkwi je wšo němske, w Slepjanskej wosadže běchu a su štyri razy wob lěto serbske wosadne popoždna a jónu wob lěto serb-

Knjeni Nowakowa, Wy pochadžeće z miljeja, kiž bě něhdy typiski za naš serbski lud – Waša swójbja bě burška, serbska, pobožna. Nětko su wšitke tři stołpy padnyli – swójbje po Wami njejsu wjac burske ani serbske ani pobožne. Kak móže čłowjek z tajkej radikalnej změny wobchadžeć?

To je tón čas, kiž wšo změni. Ale wjele zaleži tež na staršimaj. Hdyž bych džensa młoda była, bych swoje džěci cyle hinak wukublała. Štož te serbske a křescánske nastupa, prócuju so z małymaj wnučkoma tu doma. Dopominam so rady na džěcacy čas, ale tež na młode lěta ze swójbju a džěcim. Sym džakowna, zo sym čezku chorosć před něšto časom přewinyła a podam so w přichodnych dnjach woměrje na operaciju. Mam so Bohu džakować, zo je nas wšěch hač dotal wobarnował a wšo derje wjedł. A ja so połnje dowěrju, zo budže to tež dale činić.

Džakuju so za rozmołwu, přeju Wam dobre wustrowjenje a z wutrobje zbožo k Wašim jubilejnym narodninam.

Prašala so T.M.

Farar Handrij Měto-Husčanski – tragiski wosud serbskeho duchowneho

Handrij Měto narodži so před 150 lětami, 1855, we Wysokej w Rakečanskej wosa-dže jako syn ratarja. Kaž wjele akademi-karjam tehdyšeho časa zmōžni so tež jemu studij dźakowano spěchowanjū přez wučerjow a fararjow, kiž běchu spōznali duchowne dary wobdarjeneho hólca. W Lipsku studowaše teologiju a bě potom wot 1881 wikar w Čornym Chołmcu. 1883 bu na diakona (druheho fararja) Michał-skeje wosady w Budyšinje powołany. Jako so 1884 Husčanske farske městno wu-prōzdni, zamołwihu so na tele městno farar Sykora ze Smělnje, farar Garbar z Kotec a diakon Handrij Měto. Na Hu-sčanskej farje namaka so pismo z 29.8.1884 wo pruwupředowanjach tutech třoch kandidatow a slědowacej wólbje. Dnja 29. septembra dósta potom farar Měto scěhowacy list: „In Vertretung der Gräfllich Schall Riaucourschen Collatur zu Gaußig habe ich Ihnen die erfreuliche Mitteilung zu machen, dass Sie vom dasigen Kirchenvorstande in der am 23. diesen Monats abgehaltenen Sitzung durch Stimmenmehrheit zum Nachfolger des Herrn Pfarrer Jäckel erwählt worden sind ...“

Dnja 16. nowembra 1884, na 23. nje-dželi po swjatej Trojicy, bu farar Měto na hłownych kemšach, rano we 8.00 hodž., jako Husčanski farar zapokazany. Jedne z jeho přernih předewzacow bě, faru wot-nutřka dospōlnje wobnowić. Jeho zastojn-ski předchadnik wšak bě hakle 10 lět prje-dy dať cyrkej nowu natwaric.

22. februara 1885 narodži so na Hu-sčanskej farje jeho přenje džěčo Maria Magdalena. Jeho mandželska Elisabeth Margarete rodž. Berganec bě dźowka fararja we Wulkich Zdžarach. Mjez šěsć kmótrami je tež Hodžijski diakon Jan Křižan zapisany. 16. apryla 1886 narodži so druhe džěčo Heinrich Herrmann Jo-hannes na Husčanskej farje. Jako kmótrča su zapisani farar Imiš w Hodžiju, farar Mrózak w Budestecach, zaso Hodžijski dia-kon Jan Křižan a hrabinka Riesch z Njeswa-čidła. Pod křćenskim zapisom fararjoweho syna namaka so přispomnjenje, zo je 10. februara 1905 jako namórnik daloko wonka na morju wo žiwjenje přišoť. 1887 narodži so třeće džěčo, Friedrich Kurt, na Husčanskej farje. Zaso bě Jan Křižan kmótr a Wjelečanski farar dr. Měrcin Renč.

Z 13. decembra 1889 eksistuje pismo konsistorstwa, kotrež cyrkwinškemu předstejičerstwu w Husce zdžěli, „dass Herr Diakonus Zieschang in Göda für die Dauer des dem Pfarrer Miethe erteilten Urlaubs zum vikarius perpetuus in Gaußig ernannt und beauftragt worden ist. Unter Herbeiziehung benachbarter

Farar Handrij Měto, narodženy před 150 lětami w Rakečanskej wosadze Foto: priw.

Geistlicher soll er für die ordnungsgemä-ße Verrichtung aller Amtsgeschäfte Sorge tragen.“ Tehdy njemōžachu so schorjeni chori pisać dać, w najlěpsim padže dósta-chu něšto časa dowola za wustrowjenje. Dokelž so chorosć fararja Měta dlješe, wotstroni so z časowych přičin wužohno-wanje zemřetych ze žarowanskeho domu. Wotnětka čakachu Husčanscy fararjo na pohrjebnišću abo w cyrkwi na kašć. Schor-jeny farar lěkowaše so w hojerni na Sonnensteinje pola Pirny. 25. junija 1890 so konsistorstwo tam wobhoni, hač je nadžija na polěpšenje. Ale wuhlady na to so jako chětro snadne posudžowachu. „Mit Rücksicht auf die höchst bedauerliche Lage der Familie Miethe soll der Genesungsurlaub bis zum 1. Oktober d. J. verlängert werden.“ Po posudku ze Son-nensteinskeje hojernje bě wuzamknjene, zo so schorjeni duch fararja wuhoji a zo so wón strowy do zastojnstwa wróci. Hu-sčanskemu cyrkwinškemu předstejičerstwu so zdžěli, zo poda so farar Měto z 31. decembrom 1890 na wuměnk a zo pře-wozmjje Jan Křižan-Hodžijski zamołwitosć za Husčansku wosadu hač do jeje znowa-wobsadženja.

Bjez teho zo by so do Huski wróciť, zemře farar Handrij Měto 7. měrc 1891 w Pirnje-Sonnensteinje a bu 11. měrc 1891 w Husce pochowany. Wo jeho chowanju namaka so scěhowacy zapisk: „Feierliche Trauerandacht mit dem in der Kirche aufgestellten Sarge“. Jako přičina smjerće je „allgemeine Lähmung“ naspomnjena.

farar Gerd Frey-Husčanski

Handrij Měto

(19.8.1855–7.3.1891)

Přiženjene priwuznistwo

Handrij Měto bě přichodny syn fararja Bje-dricha Awgusta Bergana we Wulkich Zdžar-rach a swak archidiakona Jana Emanuela Dobruckeho we Wojerecach. Ze Słowakskeje pochadžacy Dobrucky bě lěto starši hač Handrij Měto. W nowembrje 1881 so wobaj z dźowkomaj fararja Bergana slubištaj: Dobrucky z Marju a Měto z Maršu. Dwě lěće pozdžišo, 6. nowembra 1883, swjećeše so wulkotny trójny kwas we Wulkich Zdžar-rach: Berganec mandželskaj swjećeštaj swój slěborny a jeju dźowce swoj zeleny kwas.

Serbska ordinacija

Handrij Měto sluša k tej nic přeulkej ličbje serbskich duchownych, kiž buchu w serbskej řeči ordiněrowani. Dnja 1. januara 1883 jeho farar dr. Korla Awgust Kalich w Michał-skej cyrkwi w Budyšinje na serbskich kem-šach ordiněrowaše a jako wikara diakonat-stwa zapokaza. Němskej Michałskej wosa-dže, kiž bě tehdy hišće wo tójšto mjeńša hač serbska, bu nowy duchowny po tym jenož předstajeny.

Wuběrný předar

Po wšěm zdaću bě Handrij Měto jara dobry předar. Husčanscy wosadni sej jeho jadriwe předowanja jara wazachu a swoju chwalbu wospjet w džaknych anonsach w Serbskich Nowinach wuprajichu. Tak wozjewichu po žnjowodžaknym swjedženju 1885: „Z dža-ka polnej wutrobu spōznawamy, kak boha-će wobdarjeneho a duchapōneho dušowpa-stryja je Boža hnada nam wobradžila, a prosymy, zo by tón samy hišće dołhe lěta pola nas skutkowať.“ Tajke a podobne chwalbne słowa so wo fararja Mětowych předowanjach husčišo wozjewichu.

Sobustaw SSB a MS

Jako gymnaziasť w Budyšinje bě Handrij Měto sobustaw serbskeho gymnazialneho towarstwa Societas Slavica Gymnasialis a chwilkul samo jeho předsyda. Wot lěta 1878 přislušeše Maćicy Serbskej, wěšty čas skutkowaše tež w jeje wuběrku sobu. Hdyž pak sta so z fararjom w Husce, zložil tele zastojnstwo, tak zo wuzwoli Hłowna zhromadžizna Maćicy w aprylu 1885 za jeho naslědnika we wuběrku Jana Grólmusa. (Spodžiwne je, zo wozjewi Arnošt Muka w swojich Zapiskach Maćicy Serbskeje 1897, zo bě Handrij Měto jenož wot 1878 do 1882 sobustaw MS.)

Serbske pismowstwo

Hromadže z tamnymi mlodymi serbskimi bohóslowcami (z H. a P. Wjacku, J. Kři-žanom a E. Matekom) přeloži H. Měto 1879 wučby a modlitwy za spowědnych do serbsčiny. Wone wunđžechu 1881 jako knižka pod titulom „Spowědny stoť“ w Monsec knihičičerni w Budyšinje. Pozdžišo přislušeše farar Měto předsydstwu Serbskeho lutherskeho knihowneho towarstwa a bě tam pismawjedžer. Jako wón čezko schori, dyr-bješe tele zastojnstwo zložić – farar Jan Góľč w Budyšinju je 1890 po nim pře-wza. T.M.

Měsacy dotho běchmy so hižo wjeselili na wulět do Złoteje Prahi, přetož moja přečelka chcyše tak rady tute město k přenjemu razej wuhladać. Njezapřimliwe za mnje, zo běch tele ranje w juliju 2003 zapasła, hačrunjež chcychmy sčasom wotjěć, zo bychmy hišće rańšu chłódnosć za jězbu wužili. Nětko přez měru chwatać njepomhaše. Zhromadnje so hišće pomodlichmy a spěwachmy a potom so do awta sydnychmy. Po puću pomyslich na susodžic a druhich znatych, kiž běchu sej po tutej dróze z kolesom, jako hišće žana druha móžnosć njewobsteješe, do Prahi dojěli.

Dotho je dyrbjal naš přewodźer knjez Jiří Mudra pola lubych hosćicelow „K Lipam“ na nas čakać, přetož jězba njebě bjez zadžěwkow. Tam pak so nětko nocy chmy dale komdžic, tuž spěšnje jenož šalku zela a mały přikus, kiž běštaj Bartakec mandželskej za nas přihotowałoj, a potom do tramwajki, dale do podzemského čaha a stejachmy wosrjedz stareho města. Před lětami bě nas jako swójbu hižo raz přewodzał přečelny a nam drohi knjez Mudra a bě nam wšelake zajimawostki pokazať, mjez druhim tež městno, hdžež je byta na Sokolskim zléće lěta 1926 tribuna a předstajenje, wo kotrymž staj mi mojej njeboh staršej stajnje ze zahoritósću powědaťoj.

Kročachmy přez ghetto k staremu židowskemu pohrjebnišću a knjez Mudra so woprašaja, čehodla poprawom wobsteji stajnje tajki zajim za to. Wotmołwa: „Dokelž słuša to mjeztym k jónkrótnym swětostawnym zajimawostkam!“ Synagogu tež wopytachmy. Na wulkotne wašnje a w najwuběrnišej serbsčinje rozkládže nam naš wjednik wšelake twarjenja university a narodnu biblioteku, hdžež chowaja so tež spisy našeho dr. Arnošta Muki.

Stejachmy před Thynskej cyrkwju. Njedaloko wot njeje smy tehdy wopytali husitsku Božu službu, štož běše za nas jara zajimawe. Na Staroměščanskim torhošću běchmy hnući wot pomnika Jana Husa, kiž je swojeho sprawného předowanjaja dla dyrbjal wumrěć. Spominachmy tam tež na tych sydomadwacej mužičich mužow, kiž so 21. junija 1621 k smjerći zasudžichu a so wotprawichu. Dokelž běše krótko do dwanaćich, počakachmy před wulkotnym wumělstwom časnikotwarca, zo bychmy japoštołow wuhladałi. Knjez Mudra bě so zhubiť a nam kóždemu zmjerzlinu kupiť.

Džěchmy přez Čařowu hasu (wona woprawdže tak rěka, přetož stajow „čařa“ maja w starej čěščinje) a stejachmy před pomnikom čěského krala Korle I. (romského krala a kejžora Korle IV.). Před Karlowym mostom wuhladačmy Budyski wopon, wšako je Łužica wjele lětdžesatkow přisłušała Čěskej. Při muri sławneho mosta hladachmy na Narodne dźiwadło a nam so rozkládže, z kajkej woporniwosću

Z našich horow do Prahi

je čěski lud za nje pjenjezy hromadziť, dokelž Rakuscy njejsu chcyli, zo so tajke něšto twari, a jako bě dotwarjene, so wotpali. Znowa so pjenjezy hromadźachu a znowa so dźiwadło natwari. Złota kupola so w pražatym slóncu blyšćeše, nad nami módre njebo a pod nami Vltava, pomaťku běžo – w myslach nam zaklinča Smjetanowa hudźba.

Dóndžechmy na Maťu stronu a pokiwachmy na Serbski seminar. We Wallensteinскеj zahrodě sej wupytachmy w chłódku stejacu ławku a w tutej horcoće powobjedowachmy – suchu čaťu z nopaškom wody a po tym kóždy bananu. Jako so dale podachmy, nam jedyn dohladowar rjekny, zo so štrusowa swójba wuchodźuje. Džěchmy, zo bychmy štrusy wobdźiwali, ale młodzata so tak wuspěšnje w zelenych rostlinach a kerčkach chowachu, zo běchu lědma widžeć.

Zo njebychmy dale pod njesmilnje so swěćacym božim slóńčkom kročić trjebali, nas knjez Mudra po delnim a hornim Jelenowym puću na hród dowjedže. Kaž je to hižo lěta dotho z wašnjom, steji tam so njepohibowaca straža. Wojacy so runje wotměnichu, štož sej wězo wobhladačmy.

Hoberske twarjenje katedrale swjateho Wita na nas skutkuje, ale njecha so nam złoto a bohatstwo wobdźiwać, kiž so pod sydnom zamkami chowa. Knjez Mudra nam za to powěda, kak je wjele hodžin sobu čakať, zo by čěsku krónu wuhladať, kotraž so jenož kóžde džesać lět pokazuje. Powěda nam tež, zo tón, kiž sej ju njewoprawnjeny staji, kaž bě to Němc Heydrich činiť, za lěto wumrěć dyrbi, štož so tehdy tež dopjelni. Wobdźiwachmy dwory hrodu a městno, hdžež so přijimuju delegacije z druhich krajow, štož so potom tež w telewiziji pokaza. Zaso wuhladačmy daleko horjeka Budyski wopon.

Měrnje a bjez kóždeje hektiki so pomaťku podachmy dele. Wulkotne čerwjene znowa kryte třěchi twarjenjow prawje we wječornym slóncu skutkowachu. Njeběžachmy puć, kiž kročeše kral ke krónowanju z města na Maťu stronu a na hród. Pohladačmy za to na sławne

Hanka Tarankowa z Hajnic z přečelku Charlotte Kleiner a přewodźerjom Jiříjom Mudru w juliju 2003 w Praze na Staroměščanskim naměšće před pomnikom reformatora Jana Husa Foto: priwatne

wokno, z kotrehož běchu něhdy dweju mužow čisnyli, na čož so potom 30lětna wójna započaja. Wulkotny je puć přez zahrodu abo lěpje prajene park, ze wšelakimi cuzymi rostlinami a štomami a skulpturami – a zaso pod nami Vltava a nam napřećo Vyšehrad. „Praha ma hišće wjele wjac zajimawostkow“, nam knjez Mudra rjekny, a z kóždeho słowčka bě pytnýč, kak swoje město lubuje.

Wosrjedz města móžachmy so hišće čerstweje wody napić. Při tramwajkowym zastanišću dyrbjachmy so bohužel rozžohnować. W swojej skromnosći knjez Mudra za wšu swoju prócu wot nas ničo njepřiwza. Njech je jemu na tutym městnje hišće raz naš najwutrobniji džak wuprajeny, zwjazany z lubym přećom, zo by dale strowy wostať a hišće wjesele a mocy za swoje džěto, wosebje za słownik, měť. Bychmy so wězo nad zasowidženjom zwjeselili.

Pola Bartakec nas wočakowaše dobra poliwwa, štož běše za tutón horcy džen prawa wokřewjenka. Tež tutej swójbje z cyfeje wutroby džak za lubu hospodliwosć. Bjez Bartakec mandželskeju a wulkotneho přewodźerja a rozkladowarja knjeza Mudry njeby wulět zmolom tak krasny byť.

HaHaTa

PS: Čěsćeni čitarjo PB nam snano wodadźa, zo běchmy so tak dotho z napisanjom nastawčka dlili, přetož čas ruče leći a dvě lěće so spěšnje minjetej. Zhonichmy mjeztym, zo je naš drohi přečel knjez Mudra čězko schoriť, a přejemy jemu, zo by so z Božej pomocu zaso wustrowiľ.

Tarankec swójba.

Powěsće

W zahrodźe Bukek swójby na kromje sakskeje stollcy zhromadźi so 15. julija něhdźe dwaceći Drježdźanskich Serbow k swojemu tradicionalnemu lětnemu swjedženju. Přeni raz pódla bě lětsa sup. Malink, kotryž dwójce wob lěto serbske nutrnosće w Drježdźanach swjeći.

Foto: T. Malinkowa

Hodźij. Šulerjo štyrjoch rjadownjow 6. a 7. lětnika Husčanskeje srjedźneje šule zeznachu so na dnju Pětra a Pawoła, srjedu, 29. junija, z wažnymi městnami Hodźijskeje wosady. W cyrkwi, na kěrchowje, na farje a na hrodzišću zhonichu wo wuznamnych wosobach a podawkach tudyšich za Hornju Łužicu tak wažnych stawiznow. W krótkich přednoškach předstajichu tute šulerjam sup. Jan Malink z Budyšina, farar Gerd Frey z Huski a farar dr. Jens Buliš z Pockowow. Zahajił bě so džen ze zhromadnymi kemšemi w Hodźijskim Božim domje.

Njehorń. Něšto dnjow w starej domiznje swjich prjedownikow přebywaštaj kónc junija knjez John Doecke z Berry w Južnej Awstralskej a jeho syn, kiž je so jako dorosćeny zaso do Europy wrócił a sej ze swojej swójbu nowu domiznu blisko Dublina w Irskej namakał. Jeju prjedownicy pochadzachu z Ryheloweho myna w Njehornju a běchu dosć zamóžići. We 1850tych lětach cyła Dejkec swójba – dohromady pjeć bratrow – do Awstralskeje wupučo-

wa. Wopytowarjej běštaj přeni raz we Łužicy. John Doecke bě hižo w lěće 1979 wudał knihu Dejkec swójbných stawiznow pod titulom „Saxony to South Australia – The Doecke story“.

Łupoj/Minakał. Z 1. julijom přewza Mina-kałski farar Frank Seffer Łupjansku wosadu. Z tym so mała wosada we Łupoji zaso Mina-kałej přiřadowa, z kotrehož bě w druhej połojcy 19. lětsotka wušła. W zaštych lětach bě farar Wilfried Noack w Chwaćicach měł Łupjansku wosadu na starosći. Z wječornymi kemšemi kónc junija we Łupjanskim Božim domje so farar Noack wot wosady rozžohnowa a so farar Seffer do njeje zapokaza.

Malešecy/Hučina. Wot 1. julija je Chwaćanski farar Wilfried Noack zdobom farar za wosadu Malešecy/Hučina, kotruž je w zaštych času wakancy hižo dlěši čas jako zastupjer fararja nawjedował. Malešanscy a Hućinanscy wosadni přiwitachu swjeho noweho duchowneho sobotu, 9. julija, z wječornymi kemšemi při serbskim Lutherowym pomniku w Delnjeje Hórce.

Chróscicy. Njedźelu, dnja 17. julija, wotměchu so tu při składnosći VI. mjezynarodneho folklorneho festiwalu wjacerečne swjedźenske kemše. Čitanje, ewangelij a předowanje přednjesechu so serbsce, němsce a jendźelsce. Džěle liturgije a Wótčenaš spěwachu so we laćonskej rěči. Wosadny farar Clemens Hrjehor předowaše wo najwyšej nam datej Božej kazni, kazni lubosće napřeco Bohu a blišemu. W kóždej z mjenowaných třoch rěčow poda k temu do rozmyslowanja pohnuwacy přikład. Na kemšach, kotrež tež wukrajne skupiny hudźbnje wobrubichu, wobdžělichu so tež ewangelscy Serbja.

Dary

W juniju je so darilo 200 eurow za džěto SET z džěćimi a 50 eurow a 25 eurow za Pomhaj Bóh. Na cyrkwiskim dnju w Bukecach nazběra so 2 020,47 eurow (sobotu 209,07 eurow a njedźelu 1 811,40 eurow) a 150,00 českich krónow kolekty. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 200 lětami, 14.8.1805, narodźi so **Křesćan Kulman** do pobožneje serbskeje ratarskeje swójby w Małej Nydeji. Po wuchodźenju ludoweje šule wukubła so w Delnim Wujězdze na wučerja. Jako 19lětny sta so z wučerjom w Lipinach, hdžež wosta sydom lět. 1831 powołaču jeho za cyrkwiskeho wučerja a kantora do Delnjeho Wujězda. Tam skutkowaše hač do swojeje smjerće w lěće 1869. Mało lět do toho, 1865, dožiwi hišće natwar a poswjećenje nowoje šule w Delnim Wujězdze. Za swój zastojnski čas je ze znajmjeńša třomi wosadnymi fararjami hromadže džětał, z fararjom Mužikom, Krónu a Ryćerjom. Wosebje spřěceleny a w zhromadnym

Přeprašujemy

- 07.08. 11. njedźela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Malink)
14.00 delnjoserbske kemše w Mosće
- 14.08. 12. njedźela po swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 28.08. 14. njedźela po swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 29.08. pónđzela**
10.30 ekumeniska nutrnosć k zahajenju šulskeho lěta w Budyšinje w Michalskej cyrkwi (farar Šćapan, sup. Malink)
- 30.08. wutora**
19.30 serbski bibliski kruh w Budyšinje na Michalskej farje
- 04.09. 15. njedźela po swjatej Trojicy**
14.00 kemše w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za džěć (sup. Malink), po tym bjesada na farskej zahrodźe

Pomhaj Bóh časopis ewangelskich Serbow

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowja/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čišć: Čišćernja DELANY tzwr w Njeswaćidle

Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud. Lětny abonement płaći 8 €.